

Protocol gedrag

Inleiding

Als een kind naar de basisschool gaat, betreedt het een "nieuwe" wereld. Een onbekende omgeving, onbekende activiteiten en vooral: heel veel kinderen waar je ineens rekening mee moet houden. Dit laatste vraagt om sociale vaardigheden: hoe ga je met de andere kinderen om, hoe laat je merken dat je iets wel of juist niet leuk vindt, hoe speel je met andere kinderen, wat kan je doen om goed samen te werken. Kortom: het spelen en werken in een basisschoolgroep is niet altijd even makkelijk. De vaardigheden die je daarvoor nodig hebt, dienen vaak nog (verder) ontwikkeld te worden. Die ontwikkeling gaat niet vanzelf; duidelijke regels en afspraken over "zo doen wij dat hier...." helpen het kind hierbij te kunnen groeien. Daarnaast dient er door deze regels en afspraken een fijne en veilige groepssfeer te ontstaan, waarin met plezier geleerd kan worden en waar kwalitatief goed onderwijs mogelijk wordt gemaakt.

En toch lukt het niet altijd.....

Ondanks onze intenties en de inzet van Leefstijl (onze methode voor sociaal-emotionele ontwikkeling) lukt het niet bij alle kinderen om tot aanvaardbaar sociaal-emotioneel gedrag te komen. En wat kunnen we daar dan aan doen? Daarvoor dient dit protocol. Hierin staat beschreven welk gedrag wij wenselijk (en soms zelfs nodig) vinden om tot een veilig en positief Toonladderschoolklimaat te komen. Wenselijk gedrag van zowel het kind, het team, als óók van de ouders. Ons schoolklimaat kan alleen positief worden én blijven als alle betrokkenen dezelfde uitgangspunten onderschrijven en hanteren.

Ook beschrijft dit protocol duidelijk welke stappen we met elkaar (school, kind en ouder) dienen te nemen, als alle positieve ondersteuning en maatregelen onvoldoende effect hebben op het gedrag van het kind. Niet om het kind te stigmatiseren, maar juist om het negatieve gedrag om te buigen naar het positieve. Immers, je niet kunnen aanpassen aan gewenst sociaal gedrag en niet in staat zijn om binnen een groep (samen) te werken, kan op latere leeftijd tot a-sociaal gedrag leiden met alle onwenselijke gevolgen.

Een protocol geeft geen zekerheid, daarvoor is de dagelijkse praktijk te dynamisch en vaak nét even anders. Maar wél biedt het duidelijkheid en houvast als de zaken anders verlopen dan we met elkaar willen, onder het motto:

*Een Toonladder is er echt bij gebaat
als iedereen de juiste toon aanslaat!*

Een veilige school. Hoe zorgen we ervoor?

We zijn samen verantwoordelijk voor een veilige school. Onder veilig verstaan we in dit geval een veilig en voorspelbaar pedagogisch klimaat. Een plek waar kinderen dagelijks op een prettige manier samen zijn en samen leren. Veilig voor de kinderen, maar ook veilig voor de leerkrachten en duidelijk voor de ouders.

Onze uitgangspunten:

- We benaderen de kinderen vanuit een open en positieve houding.
- We zorgen voor voorspelbaar leerkrachtgedrag. De kinderen weten waar ze aan toe zijn en wat er van hen wordt verwacht. Alle leerkrachten reageren in basis hetzelfde (voorspelbaar) op situaties en gedrag.
- We zorgen voor structuur, zodat de kinderen weten wat er komen gaat (door bijv. een zichtbare dagplanning, vaste volgorde van activiteiten, etc.).
- We zijn duidelijk en consequent. De kinderen weten waar de grenzen zijn in diverse situaties.
- We belonen groot en straffen klein. Goed gedrag wordt positief beloond en gewenst gedrag wordt benoemd en beloond. Indien er toch gestraft moet worden gebeurt dit passend en in kleine setting (*een leerling wordt niet voor de hele groep zichtbaar flink gestraft*).

Hoe maken we dit waar?

- We proberen een probleem vóór te zijn. Dit is een heel belangrijke grondhouding van een leerkracht. Je kénnt de kinderen die bij je in de klas zitten en je weet wanneer sommige kinderen het wat moeilijker krijgen, bijvoorbeeld tijdens een vrije situatie (gym, pauze, overblijf) of als ze met heel veel kinderen samen in een kleine ruimte zijn (jassen halen, kleedkamer gym). We bekijken van te voren waar de problemen kunnen ontstaan en anticiperen daarop.
- We maken van te voren duidelijke afspraken met sommige kinderen. Bijvoorbeeld, wanneer een dag anders gaat verlopen dan normaal. Zo bieden we structuur en dus houvast voor leerlingen die moeite hebben met (onverwachte) veranderingen.
- De kinderen blijven onder schooltijd altijd onder toezicht. We laten de leerlingen nooit alleen. Kinderen weten op die manier ook, dat er altijd iemand in de buurt is waar ze met vragen of problemen naar toe kunnen gaan.
- We benaderen alle kinderen vanuit een positieve, opbouwende houding.
- Wij kijken wat de oorzaak van het gedrag is.
- Aandacht voor de risicoleerlingen: Eventuele risicoleerlingen worden met de IB-er besproken en er wordt een plan van aanpak gemaakt. Het is daarnaast belangrijk, dat alle betrokken leerkrachten hiervan op de hoogte zijn, zodat er één (pedagogische) lijn gevolgd wordt. Dat geeft duidelijkheid en veiligheid.
- We nemen de leerling en zijn verhaal serieus. Als er een leerling bij ons komt met een klacht of een verhaal over een ander kind, dan nemen we die leerling serieus en gaan in op de vragen, spelen in op het probleem.
- We houden ons deze regel voor: Wees consequent in je gedrag en aanpak. Doe wat je zegt en zeg wat je doet, dan ben je voorspelbaar en dus veilig voor kinderen.

De pedagogische huisstijl van de Toonladder

Binnen ons veilige klimaat verwachten we het volgende gewenst gedrag van de leerlingen:

A. Coöperatieve instelling

Goed kunnen overleggen met elkaar en samen tot een besluit kunnen komen; daar hoort bijvoorbeeld bij dat je:

- een eigen mening hebt
- je mening kan en durft te verwoorden
- argumenten aandraagt waarom je iets vindt
- ook goed kan luisteren naar andere argumenten
- op een goede manier samen een besluit kan nemen
- rekening houdt met andersdenkenden, met de minderheid

B. Omgaan met conflicten; daar hoort bijvoorbeeld bij dat je:

- conflicten op kunt lossen zonder geweld en dat je dat ook wilt
- anderen helpt bij het oplossen van conflicten
- je kan en wil verplaatsen in het standpunt van een ander
- een win-win-oplossing kan en wil bereiken

C. Verantwoordelijkheidsgevoel; daar hoort bijvoorbeeld bij:

- verantwoordelijkheid voelen voor elkaar
  - en voor de klas
  - en voor de school
  - en voor de buurt
- voorzichtig omgaan met spullen van school en een ander
- meedenken en meepraten
- met goede ideeën komen voor ons allemaal
- behulpzaam zijn

D. Een zeker empathisch vermogen; goed kunnen omgaan met verschillen, daar hoort bijvoorbeeld bij dat je:

- je inleeft in een ander, in de cultuur van een ander, in zijn of haar opvattingen
- respect hebt voor andere godsdiensten, levensopvattingen of -stijlen
- je aan kunt passen aan andere gewoonten of regels
- tolerant bent

Gedragsregels

Binnen de school willen wij structuur bieden aan de kinderen. Dit doen wij onder andere door het uitdragen van deze gedragsregels:

Respect

we noemen elkaar alleen bij de voornaam
wanneer je kwaad bent, praten we daar even over
je houdt op als een ander dit aan je vraagt
je mag zijn zoals je bent
pestgedrag wordt niet geaccepteerd
klikken mag niet
we hebben respect voor onszelf, voor elkaar en de omgeving
we zijn op school om te leren en fouten maken hoort daarbij
om elkaar goed te verstaan gebruiken we de Nederlandse Taal

Verantwoordelijkheid

we luisteren naar elkaar
we zijn verantwoordelijk voor de dingen die we doen of zeggen
we zorgen er samen voor dat iedereen goed kan opletten en doorwerken
we zijn zuinig op ons materiaal en onze omgeving

Samenwerken

samen spelen, samen delen
we sluiten niemand uit
we helpen elkaar
we mogen altijd om hulp vragen

Aan het begin van het schooljaar en na de kerstvakantie neemt de leerkracht met de groep de gedragsregels met de kinderen door.
Op de Toonladder onderschrijven wij de gedachte dat ouders een belangrijke rol spelen bij de totstandkoming van de sociaal-emotionele ontwikkeling van hun kind. Daarom verwachten wij dat ook zij zich zullen houden aan deze regels.

Hoe volgende we de sociaal-emotionele ontwikkeling?

Wij begeleiden de ontwikkeling van de sociaal-emotionele ontwikkeling in alle groepen met behulp van de methode *Leefstijl*.

Wij zien de kinderen dagelijks. Dit zorgt ervoor dat we de kinderen in allerlei situaties meemaken. Daarbij observeren wij het sociaal- emotionele gedrag: hoe gedraagt een kind zich ten opzichte van medeleerlingen, ten opzichte van de leerkracht en hoe ziet het zichzelf?

Wij zien de kinderen tijdens werkmomenten, maar ook tijdens vrije momenten. Hierdoor krijgen wij een breed beeld van de kinderen.

Rapporten

Op het rapport staat aangegeven hoe het gedrag van het kind ten opzichte van medeleerlingen, leerkracht en zichzelf is.

Zien en Kijk

Met behulp van het leerlingvolgsysteem *Kijk* (groep 1-2) en *Zien* (groep 3-8) wordt de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen gevolgd. Voor en door ieder kind van groep 6 tot en met 8 wordt een vragenlijst ingevuld, waarmee de sociale competentie in kaart wordt gebracht. In de groepen 3, 4 en 5 wordt alleen het leerkrachtgedeelte ingevuld.

Voor de groepen 1 en 2 wordt gebruik gemaakt van *Kijk*.

Waar nodig wordt specifiek individueel ingezet op gedrag door middel van een handelingsplan. Deze wordt door de leerkracht opgesteld, eventueel in samenwerking met de intern begeleider. Het handelingsplan zal bij aanvang en na afloop ter evaluatie met de ouders besproken worden.

Handelingsplan

In een handelingsplan staan de stappen die worden ondernomen om het kind te helpen.

In een handelingsplan worden in ieder geval de volgende aspecten beschreven:

- de beginsituatie
- leer- en/of gedragsdoel
- de aanpak: wat gaan we doen en hoe gaan we dat doen?
- evaluatie

Groepsbespreking

Tweemaal per jaar wordt elke groep besproken met de intern begeleider. Tijdens dit gesprek wordt er ook aandacht besteed aan de sfeer in de groep en hebben wij oog voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen.

Leerlingbespreking

Het kan voorkomen dat het lastig is voor een leerkracht om een kind verder te helpen binnen zijn sociaal- emotionele ontwikkeling. Het is daarom prettig te spreken over wat er al gedaan is om het gedrag te verbeteren en wat er nog gedaan kan worden. In een leerlingbespreking bespreken en bepalen de leerkracht en de intern begeleider samen een plan van aanpak. Leerlingen kunnen aangemeld worden door de leerkracht.

Schoolmaatschappelijk werk

Soms merk je aan het gedrag van een kind dat het niet goed gaat. Leerkrachten, ouders of anderen die vragen hebben over een kind of zich zorgen maken, kunnen terecht bij de schoolmaatschappelijk werker. Leerlingen kunnen ook zelf terecht bij schoolmaatschappelijk werk. Deze hulpverlener helpt en ondersteunt bij vragen en problemen rondom kinderen en opvoeding. Bijvoorbeeld als de prestaties op school achteruit gaan, een kind overactief of lusteloos wordt, gaat pesten of gepest wordt, last heeft van onzekerheid of faalangst of als er problemen thuis zijn.

Overdracht nieuw schooljaar

Bij het overdrachtsgesprek wordt de sociaal emotionele ontwikkeling van elk kind kort besproken. Daarnaast wordt er overgedragen welke handelingsplannen er gelopen hebben en welke er vervolgd moeten worden.

Ouders

Als ouder heb je een zeer belangrijke rol én een grote verantwoordelijkheid in de ontwikkeling van je kind.

Samenwerking tussen ouders en school is van groot belang, zeker waar het gaat om de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen. Als er zich in die ontwikkeling problemen voordoen is het noodzakelijk om zo spoedig mogelijk met elkaar om de tafel te gaan zitten. Niet met een opgeheven vingertje of naar elkaar wijzend, maar het probleem van beide kanten serieus nemend om zo samen aan de slag te gaan. Het belang van het kind dient hierbij voorop te staan en het is noodzaak om die maatregelen te nemen die de verdere ontwikkeling van het kind positief kan beïnvloeden.

Zoals uit dit protocol blijkt mag je als ouder hoge verwachtingen hebben van de school. Daartegenover heeft de school óók hoge verwachtingen van de ouders, zowel in woord en daad.

Wij verwachten dan ook dat ouders:

- De regels en afspraken van de school onderschrijven en ondersteunen en daar positief mee om gaan, ook richting hun kind.
- Signalen vanuit de school rond de sociaal-emotionele ontwikkeling van hun kind serieus nemen, ook al zijn deze in de thuissituatie niet of nauwelijks herkenbaar.
- Bij problemen rond de sociaal-emotionele ontwikkeling van hun kind zo snel mogelijk met de leerkracht en/of andere teamleden in gesprek gaan.
- Actief meedenken in mogelijke acties ten behoeve van de verbetering van de sociaal-emotionele ontwikkeling van hun kind.
- Bereid zijn om in gesprek te gaan met buitenschoolse instanties indien dit in het belang is van de sociaal-emotionele ontwikkeling van hun kind.
- Gemaakte afspraken oppakken, uitvoeren en terugkoppelen, zodat het te doorlopen traject voor alle betrokkenen helder is en tijdverlies wordt voorkomen.

Wat verstaan wij onder grensoverschrijdend gedrag?

In hoofdlijnen kan aangegeven worden waar de grenzen in gedrag liggen. Deze grenzen mogen niet overschreden worden.

Wij accepteren geen misdragingen, waarbij de te denken valt aan:

- Pesten, waaronder ook vormen van cyberpesten 1)
- Fysieke en/of verbale agressie en intimidatie
- Seksueel getinte opmerkingen en/of gebaren
- Belediging en discriminatie
- Saboterend gedrag waarbij activiteiten ernstig worden verstoord
- Vernieling uit baldadigheid of opzettelijk
- Diefstal
- Intimidatie van leerkrachten/ouders/andere betrokkenen bij de school

Dit houdt in dat taalgebruik in de vorm van schelden, vloeken, kwetsen en vernederen ook niet wordt geaccepteerd. Aangezien menselijke communicatie heel verfijnd is, laten we middels lichaamstaal respect voor de ander blijken. Storend, brutaal en manipulerend gedrag kunnen wij niet accepteren op school. Daar hoort ook gedrag bij dat er op gericht is om een ander te kwetsen of te negeren/ buiten te sluiten.

- 1) Omdat niet ál het vervelende gedrag pesten is spreken wij bij ons op school van **echt pestgedrag** als de volgende feiten zich voordoen: *Agressief gedrag waarbij één persoon (of personen) een betrekkelijk machteloze ander doelbewust en herhaaldelijk aanvalt, vernedert of buiten sluit.*

Deze definitie van pesten is overeenkomstig de landelijke richtlijnen.

